ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲘ ᲛᲔᲪᲮᲠᲛ.—№ 419

ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘ. 19 ᲐᲞᲠᲘᲚᲡ 1874.

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲤᲐᲡᲘ

ᲒᲐᲒᲖᲐᲕᲜᲘᲗ: ერთი წლით—ექვსი მან., ნახევარი წლით—სამი მან., სამი თვით—ერთი მან. და ხუთმეტი შაური, ერთი თვით—სამი აბაზი.

ᲬᲔᲠᲘᲚᲔᲑᲘ ᲐᲛ ᲐᲓᲠᲔᲡᲘᲗ ᲣᲜᲓᲐ ᲒᲐᲛᲝᲒᲖᲐᲕᲜᲝᲜ:
Въ Тифлисъ, въ редакцію газеты „ДРОЭБА“.

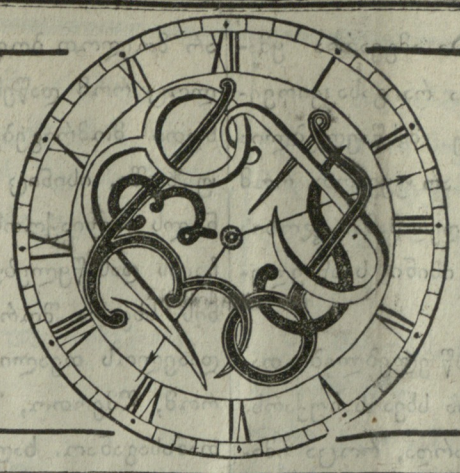

ᲮᲔᲚᲘᲡ-ᲛᲝᲬᲔᲠᲐ

ᲗᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ: ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ „ᲓᲠᲝᲔᲑᲘᲡ“—ᲙᲐᲜᲪᲔᲚᲐᲠᲘᲐᲨᲘ.
ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ: ᲐᲜᲢ. ᲚᲝᲠᲗᲙᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲘᲡ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐᲨᲘ.

ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲐᲓᲠᲔᲡᲘᲗ ᲣᲜᲓᲐ ᲓᲐᲘᲑᲐᲠᲝᲜ:
Въ Тифлисъ, въ контору газеты „ДРОЭБА“.

ᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲐ: ძველი ინსტიტუტის ქუჩაზედ. სოლომონ მირიმანოვის სახლებში.

ᲙᲐᲜᲪᲔᲚᲐᲠᲘᲐ: ᲘᲒᲜᲐᲢᲝᲕᲘᲡ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐᲨᲘ, ᲡᲐᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲛᲔᲘᲓᲐᲜᲖᲔ, ᲨᲐᲑᲣᲠᲝᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲨᲘ.

ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘ:

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ: ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲘᲡ, 19 აპრ. 1874 წ.—ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ—„დროების“ კორრესპონდენცია: ᲐᲕᲭᲐᲚᲘᲓᲒᲐᲜ—ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘᲓᲒᲐᲜ—ᲠᲣᲡᲔᲗᲘ: ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ—ᲣᲪᲮᲝ ᲥᲕᲔᲧᲜᲔᲑᲘ: ᲡᲐᲤᲠᲐᲜᲒᲔᲗᲘ—ᲘᲡ�პᲐᲜᲘᲐ—ᲘᲜᲓᲝᲔᲗᲘ—ᲜᲐᲠᲔᲕᲘ—ᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲐᲚᲘ: ᲚᲣᲐᲠᲡᲐᲑ ᲚᲝᲚᲣᲐᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔ—ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐ.

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ

ᲗᲤᲘᲚᲘᲡᲘ 19 აპრილს, 1874 წ.

ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲓᲦᲔᲒᲐᲜᲓᲔᲚᲘ ᲐᲕᲭᲐᲚᲔᲚᲘ ᲙᲝᲠᲠᲔᲡᲞᲝᲜᲓᲔᲜᲢᲘ ᲡᲮᲕᲐᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲨᲙᲝᲚᲘᲡ ᲓᲐᲜᲘᲨᲜᲣᲚᲔᲑᲐᲖᲔᲓᲐᲪ ᲒᲕᲔᲚᲐ�პᲐᲠᲐᲙᲔᲑᲐ. ᲘᲡ ᲐᲛᲑᲝᲑᲡ, ᲠᲝᲛ ᲧᲝᲕᲔᲚᲡ ᲨᲙᲝᲚᲐᲡ ᲛᲮᲔᲓᲕᲔᲚᲝᲑᲐᲨᲘ ᲣᲜᲓᲐ ᲰᲥᲝᲜᲓᲔᲡ, ᲠᲝᲛ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲛᲝᲬᲐᲤᲔᲔᲑᲡ ᲩᲐᲣᲜᲔᲠᲒᲝᲡ ᲡᲐᲖᲝ�გᲐᲓᲝ ᲡᲐᲠᲒᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲡ ᲒᲠᲫᲜᲝᲑᲐ, ᲠᲝᲛ ᲘᲫᲐᲗ ᲨᲙᲝᲚᲐᲨᲘ ᲨᲔᲫᲔᲜᲘᲚᲘ ᲡᲬᲐᲕᲚᲐ, ᲙᲐᲪᲝᲑᲠᲘᲣᲚᲘ ᲖᲜᲔ ᲠᲝ�გᲝᲠᲪ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲨᲕᲘᲚᲔᲑᲘᲡ, ᲘᲡᲔ ᲡᲮᲕᲔᲑᲘᲡ ᲨᲕᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲡᲐᲠᲒᲔᲑᲚᲝᲓ ᲛᲝᲘᲮᲛᲐᲠᲝᲜᲝ. ᲝᲠᲘ-ᲡᲐᲛᲘ ᲐᲛᲒᲕᲐᲠᲐᲓ ᲒᲠᲫᲜᲝᲑᲐ ᲓᲐ ᲖᲜᲔᲝᲑᲐ ᲒᲐᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲣᲚᲘ ᲥᲐᲚᲘ ᲛᲗᲔᲚᲡ ᲡᲝᲤᲔᲚᲡ ᲨᲔᲔᲬᲕᲝᲓᲐᲤᲬᲔᲠᲐ-ᲙᲘᲗᲮᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲣᲤᲠᲝᲡᲗ ᲣᲪᲝᲠᲡᲗ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲒᲝᲜᲘᲔᲠᲘᲡ ᲣᲠᲗᲘᲔᲠᲗᲝᲑᲘᲡ ᲒᲐᲕᲠᲪᲔᲚᲔᲑᲐᲡ. ᲓᲠᲝᲛᲓᲘᲡ, ᲡᲐᲜᲐᲛ ᲡᲘᲚᲐᲠᲘᲑᲔᲨᲘ ᲩᲐᲕᲐᲠᲓᲜᲘᲚᲘ ᲒᲚᲔᲮᲔᲑᲘ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘᲕᲔ ᲡᲝᲤᲔᲚᲨᲘ ᲨᲙᲝᲚᲘᲡᲒᲐᲮᲡᲜᲐᲡᲨᲔᲘᲫᲚᲔᲑᲓᲜᲔᲜ, ᲔᲡᲗᲘᲗᲝ-ᲝᲠᲝᲚᲐ ᲙᲐᲪᲘ ᲨᲙᲝᲚᲘᲡ ᲛᲐ�გᲘᲔᲠᲝᲑᲐᲡ ᲒᲐᲒᲔᲘᲬᲔᲕᲔᲓᲜᲔᲜᲝ.

ᲠᲐᲚᲐ ᲑᲔᲕᲠᲘ ᲡᲐᲚᲐ�პᲐᲠᲐᲙᲝᲐ, ᲠᲝᲛ ᲨᲙᲝᲚᲐᲡ ᲧᲝᲕᲔᲚᲗᲔᲑᲘᲡ ᲘᲡ ᲐᲖᲠᲘ ᲐᲥᲕᲡ, ᲠᲝᲛ ᲨᲔᲡᲫᲘᲜᲝᲡ ᲘᲛᲐᲨᲘ ᲛᲝᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲡ, ᲠᲐᲪ ᲘᲛᲐᲡ ᲓᲐᲑᲐᲓᲔᲑᲘᲓᲒᲐᲜ ᲐᲠ ᲒᲐᲛᲝᲰᲧᲝᲚᲘᲐ ᲓᲐ ᲣᲛᲔᲪᲠᲔᲑᲘᲗ ᲡᲐᲔᲡᲔ ᲝᲯᲐᲮᲝᲑᲐᲨᲘ ᲐᲠ ᲨᲔᲣᲣᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲐ. ᲨᲙᲝᲚᲐ ᲧᲝᲕᲔᲚᲡ ᲨᲔᲫᲚᲝᲑᲡ ᲛᲮᲔᲓᲕᲔᲚᲝᲑᲐᲨᲘ ᲣᲜᲓᲐ ᲰᲥᲝᲜᲓᲔᲡ, ᲠᲝᲛ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲛᲝᲬᲐᲤᲔᲔᲑᲡ ᲩᲐᲣᲜᲔᲠᲒᲝᲡ ᲡᲐᲖᲝ�გᲐᲓᲝ ᲡᲐᲠᲒᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲡ ᲒᲠᲫᲜᲝᲑᲐ, ᲠᲝᲛ ᲘᲫᲐᲗ ᲨᲙᲝᲚᲐᲨᲘ ᲨᲔᲫᲔᲜᲘᲚᲘ ᲡᲬᲐᲕᲚᲐ, ᲙᲐᲪᲝᲑᲠᲘᲣᲚᲘ ᲖᲜᲔ ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲨᲕᲘᲚᲔᲑᲘᲡ, ᲘᲡᲔ ᲡᲮᲕᲔᲑᲘᲡ ᲨᲕᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲡᲐᲠᲒᲔᲑᲚᲝᲓ ᲛᲝᲘᲮᲛᲐᲠᲝᲜᲝ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲠᲐᲪ ᲣᲜᲓᲐᲘᲧᲝᲡ, ᲔᲡ ᲣᲛᲪᲘᲠᲔᲡᲘ ᲒᲝᲜᲔᲑᲘᲗᲘ ᲡᲐᲖᲠᲓᲝ ᲡᲬᲝᲠᲔᲓ ᲘᲛ ᲣᲚᲣᲤᲐᲡ ᲨᲔᲰᲤᲔᲠᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲣᲛᲔᲢᲔᲡᲝᲑᲐᲡ ᲒᲐᲣᲛᲐᲫᲚᲠᲝᲑᲐᲛ ᲐᲠᲒᲝ. ᲩᲕᲔᲜᲨᲘ ᲗᲣ ᲡᲮᲕᲐ ᲐᲠᲐᲤᲔᲠᲘ ᲚᲝᲑᲘᲝ ᲓᲐ ᲛᲭᲐᲓᲘ ᲨᲔᲕᲠᲘ ᲒᲕᲐᲥᲕᲡ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲘᲛᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲤᲔᲠᲡ ᲡᲬᲐᲕᲚᲘᲡ ᲒᲐᲕᲠᲪᲔᲚᲔᲑᲐᲡ ᲙᲘ ᲕᲔᲠ ᲕᲔᲮᲔᲓᲐᲕᲗ. ᲐᲘ ᲔᲡ ᲨᲔᲫᲚᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲓᲐᲠᲘ ᲡᲬᲐᲕᲚᲘᲡ ᲒᲐᲕᲠᲪᲔᲚᲔᲑᲐ ᲡᲣᲠᲗ ᲖᲝ�გᲘᲔᲠᲗᲔᲑᲡ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲜᲘᲪ ᲖᲔᲕᲘᲗ ᲛᲝᲮᲡᲔᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲘᲡ ᲛᲝᲬᲘᲜᲐᲐᲚᲛᲓᲔᲒᲔ ᲐᲖᲠᲘᲡ ᲐᲠᲘᲐᲜ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲗᲣ ᲛᲝᲣᲮᲔᲠᲮᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲗ, ᲗᲣ ᲜᲐᲛᲓᲕᲘᲚᲘ ᲓᲐᲑᲠᲙᲝᲚᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝ ᲐᲛ ᲡᲐᲥᲛᲔᲨᲘ ᲕᲔᲠ ᲣᲗᲐᲕᲔᲑᲘᲐᲗ.

ᲔᲠᲗᲘ ᲣᲛᲗᲐᲕᲠᲔᲡᲘ ᲓᲐᲑᲠᲙᲝᲚᲔᲑᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲮᲐᲚᲮᲨᲘ ᲬᲔᲠᲐ-ᲙᲘᲗᲮᲕᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲡᲬᲐᲕᲚᲘᲡ ᲒᲐᲕᲠᲪᲔᲚᲔᲑᲐᲡ ᲒᲕᲘᲛᲚᲘᲡ, ᲐᲠᲘᲡ ᲡᲘᲚᲐᲠᲘᲑᲔ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲗᲘᲗᲝᲔᲣᲚᲛᲐ ᲡᲬᲐᲕᲚᲘᲡ ᲒᲐᲕᲠᲪᲔᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲝᲧᲕᲐᲠᲔᲛ ᲣᲜᲓᲐ ᲘᲪᲝᲓᲔᲡ, ᲠᲝᲛ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘᲕᲔ ᲡᲐᲥᲛᲔᲡ ᲓᲐᲑᲠᲙᲝᲚᲔᲑᲐ ᲣᲫᲚᲕᲘᲡ. ᲖᲝ�გᲘ ᲓᲐᲑᲠᲙᲝᲚᲔᲑᲐ ᲣᲫᲚᲔᲕᲔᲚᲘᲐ, თუ სამუდამოდ არა დროებითად მაინც, მაგრამ სილარიბე იმისთანა მიზეზი არ არის, რომ იმას კაცმა ვერ სძლიოს და წელი ვერ გაუმართოს. ᲐᲛᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲐ ᲛᲮᲝᲚᲝᲓ, ᲠᲝᲛ ᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲐᲨᲘ ᲛᲝᲚᲕᲐᲬᲕᲝᲑᲘᲡ ᲛᲡᲣᲠᲕᲔᲚᲛᲐ ᲜᲐᲛᲔᲢᲜᲐᲕ ᲡᲘᲜᲐᲖᲔᲖᲔ ᲮᲔᲚᲘ ᲐᲘᲦᲝᲡ ᲓᲐ ᲨᲙᲝᲚᲘᲡ ᲡᲐᲥᲛᲘᲡ ᲠᲘᲒᲘᲐᲜᲐᲓ ᲬᲐᲧᲔᲕᲐᲜᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲐᲠ ᲛᲝᲡᲗᲮᲝᲕᲝᲡ ᲮᲐᲚᲮᲡ, ᲠᲘᲡᲐᲪ ᲛᲘᲪᲔᲛᲐ ᲘᲛᲐᲡ ᲐᲠ ᲨᲔᲣᲫᲚᲘᲐᲜ. ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲧᲛᲐᲬᲕᲘᲚ-ᲙᲐᲪᲝᲑᲐ ᲠᲝᲛ ᲜᲐᲛᲔᲢᲜᲐᲕᲐᲓ ᲐᲠ ᲓᲐᲬᲐᲤᲔᲑᲝᲓᲐ ᲪᲮᲝᲠᲘᲡᲔᲑᲘᲡ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲖᲝᲒᲘᲠᲘᲗᲘ ᲡᲬᲝᲠᲔᲓ ᲘᲛ ᲞᲘᲠᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲐᲠᲘᲐᲜ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲗᲣ ᲛᲝᲣᲮᲔᲠᲮᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲗ, ᲗᲣ ᲜᲐᲛᲓᲕᲘᲚᲘ ᲞᲔᲓᲐᲒᲝ�გᲔᲑᲘ ᲒᲐᲛᲝᲩᲐᲠᲓᲝᲡ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲧᲝᲕᲔᲚᲗᲕᲘᲡ ᲐᲮᲡᲝᲕᲡ ᲘᲛᲐᲡ, ᲠᲝᲛ ᲘᲛᲘᲡ ᲡᲐᲤᲐᲠᲘᲓᲒᲐᲜ ᲣᲜᲓᲐ ᲒᲐᲛᲝᲕᲘᲓᲜᲔᲜ ᲩᲕᲔᲣᲚᲔᲑᲠᲘᲕᲘᲡ ᲓᲔᲓ-ᲛᲐᲛᲔᲑᲖᲔᲓ ᲣᲤᲠᲝ ᲓᲔᲓ-ᲛᲐᲛᲝᲑᲘᲡ ᲚᲘᲠᲘᲡᲘ ᲥᲐᲚ-ᲕᲐᲟᲘ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲗᲐᲪ ᲨᲔᲛᲓᲔ�გᲨᲘ ᲣᲤᲠᲝ ᲒᲐᲬᲕᲠᲗᲜᲘᲚᲘ ᲧᲛᲐᲬᲕᲘᲚᲔᲑᲘ ᲒᲐ�გᲖᲐᲕᲜᲝᲜ ᲨᲙᲝᲚᲐᲨᲘ ᲓᲐ ᲠᲝ�გᲝᲠᲪ ᲞᲐᲢᲐᲠᲐᲝᲑᲘᲡᲐᲡ ᲘᲡᲔ ᲛᲝᲖᲠᲓᲘᲚᲝᲑᲐᲨᲘᲐᲪ ᲒᲐᲣᲐᲓᲕᲘᲚᲝᲡ ᲨᲙᲝᲚᲐᲡ ᲗᲐᲕᲘᲡᲘ ᲛᲝᲕᲐᲚᲔᲝᲑᲘᲡ ᲐᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲐ. ᲐᲛᲒᲕᲐᲠᲘᲡ ᲔᲠᲗᲛᲐᲜᲔᲗᲘᲡ ᲓᲐᲮᲛᲐᲠᲔᲑᲘᲗ ᲝᲯᲐᲮᲡᲐ ᲓᲐ ᲨᲙᲝᲚᲐᲡ ᲬᲘᲜ ᲛᲘᲰᲧᲐᲕᲗ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘᲕᲔ ᲮᲐᲚᲮᲘ ᲓᲐ ᲒᲐᲡᲐᲙᲔᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲘᲥᲜᲔᲑᲝᲓᲐ, ᲠᲝᲛ ᲩᲕᲔᲜ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲔᲑᲡ ᲐᲠ ᲒᲕᲪᲝᲓᲜᲝᲓᲐ ᲔᲡ ᲫᲕᲔᲚᲗᲐ�გᲐᲜ ᲣᲫᲕᲔᲚᲔᲡᲘ ᲰᲔᲨᲛᲐᲠᲘᲢᲔᲑᲐ.

ᲩᲕᲔᲜᲨᲘ ᲒᲐᲜᲐᲗᲚᲔᲑᲐᲖᲔᲓ ᲓᲐ ᲗᲘᲗᲥᲛᲘᲡ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲐᲖᲔᲓ ᲞᲠᲔᲢᲔᲜᲖᲘᲘᲡ ᲛᲔᲥᲝᲜᲔ ᲧᲛᲐᲬᲕᲘᲚ-ᲙᲐᲪᲝᲑᲘᲡᲐ�გᲐᲜ ᲖᲝ�გᲜᲘ ᲘᲛᲐᲡ ᲐᲛᲑᲝᲑᲔᲜ, ᲕᲘᲗᲝᲛᲪ ᲒᲐᲚᲐᲢᲐᲙᲔᲑᲣᲚᲡ ᲮᲐᲚᲮᲡ ᲯᲔᲠ ᲛᲣᲪᲚᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲫᲚᲝᲑᲐ ᲔᲭᲘᲠᲔᲕᲔᲑᲐ ᲓᲐ ᲛᲔᲠᲛᲔ ᲨᲙᲝᲚᲔᲑᲘᲗ. ᲖᲝ�გᲘᲔᲠᲗᲘ ᲐᲛᲐᲗᲒᲐᲜᲘ ᲡᲬᲝᲠᲔᲓ ᲐᲛᲘᲢᲝᲛ ᲐᲠᲐᲤᲔᲠᲡ ᲰᲤᲘᲥᲠᲝᲑᲡ ᲮᲐᲚᲮᲨᲘ ᲬᲔᲠᲐ-ᲙᲘᲗᲮᲕᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲒᲝᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲕᲠᲪᲔᲚᲔᲑᲐᲖᲔᲓ. ᲐᲛ ᲙᲐᲪᲔᲑᲗᲐᲜᲑᲐᲐᲡᲘ ᲫᲐᲚᲘᲐᲜ ᲨᲝᲠᲡ ᲬᲐᲒᲕᲘᲧᲕᲐᲜᲡ ᲓᲐ ᲐᲛᲘᲢᲝᲛ ᲐᲥ ᲔᲠᲗᲘ ᲣᲑᲠᲐᲚᲝ ᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲜᲘᲡ ᲛᲔᲢᲘ ᲐᲠᲐᲡ ᲕᲘᲢᲧᲕᲘᲗ: ᲗᲣ ᲗᲣ ᲒᲝᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲐ ᲐᲛᲐᲡ ᲛᲝᲗᲮᲝᲕᲡ ᲩᲕᲔᲜᲒᲐᲜ, ᲠᲝᲛ ᲡᲐᲜᲐᲛ ᲮᲐᲚᲮᲘ ᲙᲐᲠ�გᲐᲓ ᲐᲠ ᲒᲐᲛᲝᲫᲚᲔᲑᲐ, ᲛᲐᲜᲐᲛᲓᲘᲡ ᲨᲙᲝᲚᲔᲑᲖᲔᲓ ᲐᲠᲐᲤᲔᲠᲘ **ᲣᲜᲓᲐ ᲕᲘᲤᲘᲥᲠᲝᲗ? ᲠᲝᲓᲘᲡ ᲣᲜᲓᲐ ᲛᲝᲕᲔᲡᲬᲠᲝᲗ** ᲐᲛ ᲜᲔᲢᲐᲠᲡ ᲓᲠᲝᲡ? ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲛᲔ ᲐᲗᲐᲡᲘ ᲬᲚᲘᲡ ᲒᲐᲜᲛᲐᲕᲐᲚᲒᲠᲝᲑᲐᲨᲘ ᲙᲐᲪᲝᲑᲠᲘᲕᲝᲑᲐ ᲐᲠ ᲒᲐᲛᲫᲚᲐᲠᲐ ᲮᲝᲛ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲬᲔᲠᲐ-ᲙᲘᲗᲮᲕᲐᲡᲐ ᲓᲐ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲐᲖᲔᲓ ᲮᲔᲚᲘ ᲐᲠ ᲐᲣᲚᲘᲐ. ᲛᲐᲠᲗᲐᲚᲘᲐ ᲐᲛ ᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲣᲛᲠᲐᲕᲚᲔᲡᲝᲑᲐᲡ ᲔᲠᲗᲘ ᲜᲐᲛᲪᲔᲪᲘᲡ ᲛᲔᲢᲘ ᲐᲠ ᲠᲒᲔᲑᲘᲐ, ᲣᲛᲔᲢᲔᲡᲘ ᲜᲐᲬᲘᲚᲘᲗ ᲧᲝᲕᲔᲚᲓᲔᲡ ᲛᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲣᲤᲠᲝᲡᲗᲐᲕᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲡᲘᲚᲐᲠᲘᲑᲔ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲗᲘᲗᲝᲔᲣᲚᲛᲐ ᲡᲬᲐᲕᲚᲘᲡ ᲒᲐᲕᲠᲪᲔᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲝᲧᲕᲐᲠᲔᲛ ᲣᲜᲓᲐ ᲘᲪᲝᲓᲔᲡ, ᲠᲝᲛ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘᲕᲔ ᲡᲐᲥᲛᲔᲡ ᲓᲐᲑᲠᲙᲝᲚᲔᲑᲐ ᲣᲫᲚᲕᲘᲡ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲔᲡᲔᲪ ᲣᲜᲓᲐ ᲕᲗᲥᲕᲐᲗ, ᲮᲐᲚᲮᲛᲐ ᲠᲝᲛ ᲘᲛᲓᲔᲜᲘ ᲮᲐᲠᲯᲘᲡ ᲒᲐᲬᲔᲕᲐ ᲨᲔᲘᲫᲚᲝᲡ, ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲪ ᲮᲔᲘᲠᲘᲐᲜᲘ ᲛᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲚᲘᲡ ᲓᲐᲡᲐᲙᲛᲐᲧᲝᲤᲘᲚᲔᲑᲚᲐᲓ ᲓᲐ ᲨᲙᲝᲚᲘᲡ ᲛᲝᲡᲐᲬᲧᲝᲑᲐᲓ ᲙᲛᲐᲠᲝᲓᲔᲡ, ᲛᲐᲨᲘᲜᲐᲪ ᲕᲔᲠ ᲕᲘᲨᲝᲕᲘᲓᲘᲗ ᲩᲕᲔᲜᲨᲘ ᲘᲛᲓᲔᲜᲡ ᲮᲔᲘᲠᲘᲐᲜᲘ ᲛᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲚᲘᲡ, ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲪ ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲐ. ᲐᲛᲘᲢᲝᲛ ᲩᲕᲔᲜ ᲡᲮᲕᲐ ᲚᲝᲜᲔ ᲣᲜᲓᲐ ᲛᲝᲕᲔᲫᲔᲑᲜᲝᲗ, ᲠᲝᲛ ᲐᲛ ᲪᲣᲓᲘ ᲛᲓᲒᲝᲛᲐᲠᲔᲝᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲒᲐᲛᲝᲕᲘᲓᲔᲗ, ᲠᲝᲛ ᲨᲔᲫᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲛᲔᲑᲠ ᲒᲐᲕᲐᲔᲠᲪᲔᲚᲝᲗ ᲮᲐᲚᲮᲨᲘ ᲛᲐᲠᲗᲝ ᲬᲔᲠᲐ ᲙᲘᲗᲮᲕᲐ ᲙᲘ ᲐᲠᲐ, ᲡᲬᲐᲕᲚᲐᲪ. ᲛᲘᲖᲜᲐᲜᲘ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲓᲦᲔᲕᲐᲜᲓᲔᲚᲡ ᲩᲕᲔᲜᲡ ᲙᲝᲠᲠᲔᲡᲞᲝᲜᲓᲔᲜᲢᲡ ᲨᲙᲝᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲣᲦᲔᲚᲘᲐ, ᲘᲡᲔᲗᲘ ᲛᲘᲖᲜᲐᲜᲘᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲡᲐᲪ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘ ᲨᲙᲝᲚᲐ ᲣᲜᲓᲐ ᲛᲘᲔᲕᲚᲢᲝᲓᲔᲡ; ᲛᲐ�გᲠᲐᲛ ᲡᲐᲠ�გᲔᲑᲚᲝᲑᲐ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲡᲐᲪ ᲐᲛ ᲒᲕᲐᲠᲘ ᲨᲙᲝᲚᲐ ᲛᲝᲒᲕᲪᲔᲛᲡ, ᲛᲮᲝᲚᲝᲓ ᲘᲛᲓᲔᲜᲘ ᲘᲥᲜᲔᲑᲐ, ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲪ ᲛᲐᲠᲗᲝ ᲔᲠᲗᲡ ᲨᲙᲝᲚᲐᲡ ᲨᲔᲣᲫᲚᲘᲐᲜ. ᲩᲕᲔᲜ ᲯᲔᲠ ᲯᲔᲠᲝᲑᲘᲗ ᲐᲠᲐ ᲒᲕᲧᲐᲕᲡ ᲘᲛᲓᲔᲜᲘ ᲮᲔᲘᲠᲘᲐᲜᲘ ᲛᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲚᲘ, ᲠᲝᲛ ᲨᲙᲝᲚᲔᲑᲘᲡ ᲠᲘᲪᲮᲕᲘ ᲒᲐᲕᲐᲛᲠᲐᲕᲔᲚᲝᲗ. ᲔᲮᲚᲐᲜᲓᲔᲚᲘ ᲨᲙᲝᲚᲔᲑᲘᲡ ᲤᲔᲮᲖᲔ ᲓᲐᲧᲕᲔᲜᲔᲑᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡᲐᲪ ᲩᲕᲔᲜ ᲡᲮᲕᲐ ᲚᲝᲜᲔ ᲣᲜᲓᲐ ᲕᲔᲫᲘᲝᲗ. ᲔᲡ ᲡᲐᲨᲣᲐᲚᲔᲑᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲐᲖᲠᲘᲗ „ᲛᲝᲫᲠᲐᲕᲘ ᲨᲙᲝᲚᲔᲑᲘᲡ“ ᲐᲜᲣ „ᲛᲒᲖᲐᲕᲠᲘ ᲛᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲚᲝᲑᲘᲡ“ გამართვაა, რომელზედაც შემდეგ ნომერში მოვილაპარაკებთ.

ᲕᲠᲘᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ

— 14 აპრილს ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘᲡ ᲛᲐᲖᲠᲘᲡ სამსაჯულოში გაუთავებიათ საქმე იმ უბედურების გამო, რომელიც ᲨᲝᲗᲝ-ᲗᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ რკინის გზაზედ 12 ოკტომბერს 1872 წ. მოხდა და რომლისაგამო ხუთი კაცი მოკვდა და 11 დაიჭრა.

ᲑᲠᲐᲚᲓᲔᲑᲣᲚᲚᲔᲑᲘ: გზის გამგე ᲙᲚᲘᲛᲔᲜᲙᲝ, სტანციის უფროსები ᲘᲐᲙᲣᲑᲝᲕᲡᲙᲘ და ᲡᲘᲙᲝᲠᲡᲙᲘ, მემანქანე ᲢᲝᲠᲔᲜᲪᲘ და დისტანციის უფროსის თანაშემწე ᲓᲝᲤᲔᲜᲘ ამას წინეთ დანაშაულებად იცნო შორაპნის მომრიგებელმა მსაჯულმა და ორი თვის საპყრობილეში დაწყვდევა განუჩინა იმათ.

ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘᲡ სამსაჯულომ დამნაშავედ მარტო ᲘᲐᲙᲣᲑᲝᲕᲡᲙᲘ და სიკორსკი იცნო, მაგრამ, სხვა და სხვა შემამსუბუქებელი გარემოების დახედვით, განუჩინა მათ სამი კვირის დაწყვდევა. სხვა ბრალდებულები კი გააამართლეს.

— „მოსკოვის უწყებებს“ გადაუბეჭდია „ᲙᲐᲕᲙᲐᲖᲘᲓᲐᲛ“ ცნობა ᲐᲮᲐᲚᲪᲘᲮᲘᲓᲒᲐᲜ ᲑᲝᲠᲯᲝᲛᲐᲛᲓᲘᲡ რკინის გზის გამოსადეგი ქვაყრილის გაკეთებაზედ, რომელიც დაბეჭდილი იყო ერთს წინანდელს „დროების“ ნომერში და ᲑᲝᲚᲝᲡ ᲐᲛᲑᲝᲑᲡ, რომ უთუოდ ᲐᲚᲔᲥᲡᲐᲜᲓᲠᲝᲞᲝᲚᲘᲓᲒᲐᲜ (ᲑᲐᲜᲯᲘᲓᲒᲐᲜ) პირველი ხარისხის ციხე ᲯᲐᲕᲐᲮᲔᲗᲘᲡ ᲐᲮᲐᲚᲥᲐᲚᲐᲥᲨᲘ უნდა გადიტანონო.

— ᲐᲛᲑᲝᲑᲔᲜ, რომ ᲙᲐᲮᲔᲗᲡ და განსაკუთრებით გამოლმა ᲙᲐᲮᲔᲗᲡ ᲙᲣᲢᲘ-ᲙᲐᲚᲘᲐ მოსდებია და მცენარეობას აოხრებსო.

— ᲐᲛ ᲓᲦᲔᲔᲑᲨᲘ დაიბეჭდა უფ. სტეფანე ᲖᲐᲠᲐᲤᲝᲕᲘᲡ საფასით „ᲚᲔᲥᲡᲔᲑᲘ, სახალხო სიმღერებისაგან შედგენილი Ჰ. ᲨᲐᲘᲙᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐᲒᲐᲜ“ და ისყიდება ერთ შაურად.

— ᲨᲐᲠᲨᲐᲜ ᲡᲐᲥᲐᲚᲐᲥᲝ ᲙᲠᲔᲑᲐᲛ, ქალაქის თავის თ. Ი. Დ. ᲗᲣᲛᲐᲜᲝᲕᲘᲡ წინადადებით გარდასწყვიტა ქალაქის ხარჯით სახელოსნო შკოლის გახსნა, რომელსაც სახელად უნდა დარქმევოდა „ᲛᲘᲮᲐᲘᲚᲘᲡ“ სახელოსნო—ᲨᲙᲝᲚᲐ“ ᲓᲘᲓᲘᲡ თავადის ᲛᲘᲮᲐᲘᲚ ᲜᲘᲙᲝᲚᲝᲖᲘᲡ ᲫᲘᲡ ათი წლის ნამესტნიკობის სახსოვრად. ქალაქმა ყოველ წლიე 10 ათასი მანეთი უნდა აძლიოს სარჩოდ ამ შკოლას. საშკოლო სახლის აშენება კი ქალაქის კრებამ შეწირული ფულით განიზრახა. ᲔᲮᲚᲐ ქალაქის სეკრეტარს ᲗᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ მოამბეში დაუბეჭდია შემოწირული ფულის ანგარიში, რომლისაგან სჩანს, რომ აქამდის ამ შკოლის თანამგრძნობლებს თერამეტი ათას ასოცდა ხუთი მანეთი შეუწირავს.

ᲐᲥᲔᲓᲐᲛ ᲗᲤᲘᲚᲘ

ჩაუნერგავს, ან ამისი ზიზეზი თვითონ მასწავლებლები ყოფილან,—თვითონ საკუთრის გამოცდილებით იციან ყმაწვილებმა, რომ შკოლა და მასწავლებელი იმათი მეგობარი არ არის.

მე ძალიან კარგათ ვიცი, რომ დედ-მამები ჩემი სახელით აშინებდნენ ყმაწვილებს, ეუბნებოდნენ, აი შკოლაში შეგიყვანთ და იქ თქვენ სეირს გაყურებინებენ, მარცვლებზედ დაგაჩოქებენ, გაგროზგავენ, ლინეიკით ხელებს დაგისივებენო და სხვ. რაღაც ბედათ, მე შკოლის გახსნამდის შევიტყე ეს ამბავი და სანამ სწავლებას დავიწყებდი მანემდის მოვიგე ყმაწვილების გული, მე იმათ თავი შევაყვარე და ამწაირათ ავცილდი უსიამოვნობას. ეხლა მე არა ვხედავ უკმაყოფილოდ და მტრულად მომზირალს ყმაწვილებს, ვიცი, რომ იმათ მე მტარვალად არ მიეაჩნიერ, ისინი ჩემგან არ მოელიან გაჯავრებას ყოველივე მომეტებული სიტყვისათვის ან ცელქობისათვის.

ქართლში, რა სოფელშიაც შკოლა არ არის, ჩვენ ყოველგან ვნახავთ მასწავლებელს გლეხ დედა-კაცს ანუ ოსტატს, როგორათაც იმათ ეძახიან. ამ მასწავლებელთან დადის ყმაწვილ-ქალობა 10 წლიდგან დაწყებული თითქმის გათხოვებამდის. ის ყმაწვილებს მარტო ხელ-ნაწერის კითხვას ასწავლის, რადგანაც ნაბეჭდი წიგნი იქ სრულიად არ იშოვება. არ უნდა გაგვიკვირდეს, რომ წესი, რომელითაც ეს დედა კაცი ყმაწვილებს აკითხებს, ადამსობის არის. თვითონ არც კი შრომობს ამ სწავლებისათვის: ხშირად ამ ყმაწვილ ქალებს ასწავლის იმათივე ამხანაგი, რომელსაც კითხვაში სხვებისთვის გაუსწრია, სხვებზედ წინ წასულა. პირველად ცალკ-ცალკე ასოებს ასწავლის, აი რა ნაირად: აიღებს მასწავლებელი რომელიმე ხელ-ნაწერს ლოცვას ან მოკითხვის წიგნს და მითითებით გამოათქმევინებს თითოეულს სიტყვას, მაგრამ ისე რომ გამოთქმაში სიტყვა ისე არ ისმის, როგორც თითოეული ასოს ხმოვანება. ამ გვარი კითხვით რამდენიმე თვის განმავალობაში ყმაწვილი ზეპირად სწავლობს ყველა სიტყვას და თანდისთან უფრო და უფრო არჩევს ასოებს და ბოლოს დიდის გაჭირვებით გებულობს ხმების ერთი ერთმანერთზედ გადებმას და იმათგან სიტყვების შედგენას.

როცა კითხვაში გავარჯიშდებიან ყმაწვილები, მერმე იმათ წერას ასწავლიან. რადგანაც გლეხებს იმდენი შეძლება არა აქვთ, რომ საწერი ქაღალდი იყიდონ, წერას ძალიან ბეჭზედ ასწავლიან. წერას არაფერი ვარჯიშობა წინ არ უძღვის, პირ-და-პირ ასოების წერას აწყებინებენ.

ეს არის სულ იმათი სწავლა, რომელსაც შედარებით ძალიან ცოტას დროს ანდომებენ. უმთავრესი ყურადღება კერვასა და ქსოვაზედ არის მიქცეული. ყმაწვილებს აქსოვინებენ წინდებს, კრუჟეოს, ხალიჩებს, აკერვინებენ პერანგებს, ახალუხებს და სხვ. და ყველა ამაებს მასწავლებელი თავის სასარგებლოდ ჰყიდის. ამას გარდა ყმაწვილები, რომელნიც კერვისა და ქსოვის გამო მთელი დღე მასწავლებლის სახლში არიან, პატარა ბავშვებს უვლიან და სახლ-კარს სწმენდენ

ეჭვი არ არის, რომ ყმაწვილებს ძალიან ეზარებათ ის მასწავლებელი, რომელიც გაუგებარს სიტყვებს აზეპირებინებს რამდენიმე თვის და იქნება წლის განმავალობაში, რომელიც აიძულებს მათ, რომ მთელი დღეები წელ გაუმართავად კერვასა და ქსოვაში გაატარონ, რომლისაგან ისინი თითოეული გაუფრთხილებელად წარ მოთქმული უბრალო სიტყვისა და უმანკო ცელქობისათვის სასტიკს სასჯელს მოელიან. აი ამგვარია ყმაწვილების მდგომარეობა და რა გასაკვირველია, თუ იმათ ყოველივე მასწავლებლის ეშინიათ, რომ ისინი იმათ არ უყვართ, რომ სწავლა ეჯავრებათ, რომ დედ-მამამ ჯოხის ცემით უნდა გაისტუმროს ისინი სასწავლებელში.

ხსენებული შინაური მასწავლებლები თავის შრომის ფასად სხვა და სხვა საჩუქარსა და ძღვენს იღებენ. ამას გარდა, როცა იმისი მოწაფე გათხოვდება, მასწავლებელი, სანამ საქმროსაგან ექვს ან ათს მანეთს არ აიღებს, მანამ საკოლოს საყდარში წასვლის ნებას არ აძლებს. ვინ იცის რამდენს მწყევლიან ეს შინაური მასწავლებლები, რომ იმათ ამისთანა შემოსავალი დაეუკარგე.

ჩემის აზრით შკოლამ ბოლო უნდა მოუღოს ყმაწვილების ამ გვარს ტანჯვას და იმათი დედ-მამის ცარცვას. ზონიერულ საფუძვლებზედ დამყარებული სახალხო შკოლა, თუმცა რასაკვირველია პედაგოგებად ვერ გხდის იმას მოსწავლე ყმაწვილებს, მაგრამ ცოტათი მაინც შეაჩვევს მომავალს დედ-მამებს, რომ თავის შვილებს ისე მოეპყრან და ასწავლონ, როგორც იმათ ეპყრობოდენ და ასწავლიდნენ.

შკოლას ყოველთვის მხედველობაში უნდა ჰქონდეს ის სარგებლობა, რომელიც შეუძლიან მოგვიტანოს თითოეულმა მოსწავლე ყმაწვილმა ხუთი ექვსი წლის შემდეგ: შკოლამ უნდა შეაყვაროს იმათ შრომა, მისცეს მათ საზოგადოებისათვის სასარგებლო წევრებად ყოფნის სურვილი, რომ იმათ ისეთის ხალისით ასწავლონ როგორც საკუთარს ისე სხვის შვილებს.

სოფელს, რომელსაც ორი-სამი ამ გვარად მომზადებული წევრი ეყოლება, ისე ძლიერ აღარ დასჭირდება შკოლის გაკეთება. სანამ სოფელი შკოლის გახსნას შეძლებდეს, მანემდის ის ამ შინაურული ღონით მაინც ისარგებლებს. ერთს კარგს სახალხო შკოლას შეუძლიან, რომ ამ გვარი მასწავლებლები რამდენიმე სოფელს აღუზარდოს. ამას მე იმის გამო ვამბობ, რომ ქალები ჩვეულებრივ სხვა სოფლებში თხოვდებიან და ამგვარად ერთს შკოლაში ნასწავლი ქალები რამდენიმე სოფელში წერა-კითხვის გავრცელებას შეიძლებენ.

ეს არის ჯერ-ჯერობით ყველაზედ უფრო სანატრელი და შესაძლებელი, ამიტომ რომ ყოველ სოფელში შკოლის გახსნა ჯერ მოუხერხებელია, რადგანაც ხალხი დიდს სიღარიბეშია და შკოლის რჩენას ჯერ ვერ შეიძლებს

ქალი მასწავლებელი.

ქუთაისი, 4 აპრილს 1874 წ.

ერთს გაზეთს ვერ წაიკითხავს კაცი, რომ ჩვენის ადვოკატების საყვედური, მათის ცუდის მოქმედების ამბები არ ეწეროს შიგ. მაგრამ მგონია გვიხსნას ღმერთმა მათის ხელისაგან: გავიგონეთ, რომ აქაური ადვოკატები უნდა იქმნენ გამოცდილნი მაზრის სამსაჯულოში და თუ მისგან არ ექნათ მოწმობა ადვოკატობისა, ისე არ ექნებათ საქმის წარმოების სიმართლე. ეს ფრიად საკიამოვნო ამბავია. ღმერთმან ინებოს, ეს ასე იქმნეს და ვისურვოთ მალე შესრულდეს, რომ დროზედ მოელოსთ ბოლო მათგან ცარცვა-გლეჯას და ჩვენის ხალხის გაოხრებას. მართალი მოგახსენოთ, ეს ჩვენი ქვეყანა აიკლეს ამათ; ესენი ხომ ადვოკატები არ არიან, არამედ კლიაუზნიკები, მატყუარები და მცარცველები არიან და თუ საჩქაროთ არ მოელოთ ბოლო, ხუთი მაზრის სამსაჯულოც რომ დაწესდეს ქუთაისში და ხუთ-ხუთი მომრიგებელი სამსაჯულო, თითო უეზღში, ისინიც ვერ აუვლენ მათგან ადენილს ალიაქოთს და ვეღარ მოაბრუნებენ ჩვენს დასაწყლებულს ხალხს. ერთის მათგანის, სხვათა შორის, მოქმედებას რომ გარდაველოს თვალი კაცმა, სწორეთ იტყვის, რომ, ღმერთო, შენ გეხსენი მეორეს ამისთანასაგანაო. ხალხი ცხადად ამბობს, რომ მისთვის დადგა შუაგულ ბაზარში, რომ ბევრს გამელელ-გ მომველელს შეხვდეს და ცარცვოს, თუმცა ამით მან ჯიბე მაიც ვერ გატენა და ამიტომ აბრიყვებს უგუნურს ხალხს და იმისთანა საქმეებში ატოპინებს თავს, რომ გამოსელა გაუჭირდებათ. მაგრამ მას რა ენაღვლება, თვითონ ორ სამ მანეთს აიღებს. ამან სხვათა შორის ერთი სოფლის კაცი გააბრიყვა და შეატანინა საჩივარი, რომ ამა და ამ კაცმა ყალბი ანდერძი შეადგინაო. წარმოიდგინეთ, რატომ ქმნა ეს საქმე: სამი მანეთისათვის და ვისზედ! იმაზ დ, რომელიც იყო სიყრმიდგან მისი კარგი ამხანაგი და მეგობარი, და რომ უსაყვედურეს მას სხვებმა, მან თავი ამ სიტყვით გაიმართლა: იმან ჩემზედ მეფე სოლომონის დროს საჩივარი დაწერაო, ფულებს მიჩიოდაო და მიტომ დავწერე მე ეს იმაზედო. ამფერუმ კაცო, რომ ფულების გარდახდევინების საჩივარსა და ციმბირში დასაკარგავს საჩივარს შუა განსხვავება ვერ დაგინახავს. შეძდეგ ამისა რა სიკეთეს უნდა მოელოდეს საბრალო ჩვენი ხალხი ამისთანა კაცისაგან.

რამოდენათ დაბრმავებული არის საბრალო ჩვენი ხალხი, უმეტესად საქმის მექონე, ვერ წარმოიდგენს კაცი. იმას სრულიად არ სჯერა, რომ ყოველს საქმეში არ არის საჭირო ვექილი; ფიქრობს რომ, თუ ვექილი ეყოლა, აქვს თუ არა სიმართლე, მაინც მოიგებს და თუ არ ეყოლა, წაგებს, რაც უნდა მართალი საქმე ჰქონდეს; ამიტომ ის მოძებნის ვიღაცა ოხერს და რაზბონიკს, აძლევს მას უკანასკნელს ოფლით მოგებულს კაპიკსა. თუ ამ ადვოკატმა მოიგო, იქადის მე მოვიგეო, გახლავარ ბეჭია და თუ წაგო, აჯერებს მარწმუნებულს, ასე სჯობიაო, მეც ეს მინდოდაო, რომ სათავეში მოვიგებო, უფრო საფუძვლიანი იქნებაო, რომ ამ სუდს მის განჩინებას თავზედ გადავახევო. საქმის პატრონიც ბუნებით სულ ტიკუ ყეყურებს და ამრიგათ იცარცვება. მეც ხანდისხან ვიღებ საქმეს, თუმცა სრულიად არ მაქვს ხალისი ამ მოხელობის, და მრავლისათვის მითქვამს, როცა წამკითხავს მისი საქმე, რომ ვექილი საჭირო არ არის სამსაჯულოში, უიმისოთაც მოიგებს, ან წაგებს, ტყეილად ფულს დახარჯავს. მაგრამ საკვირველი დაუჯერებელი არის ჩვენებური ხალხი, მაინც მიმართავს ვიღაც ოხერს ვექილს, და როცა საქმე თავდება ისე, რომ მისი ამორჩეული ვექილი ორს სიტყვასაც არ იტყვის, ან არ ათქმევინებენ, მისთვის რომ მისი ქადაგება ტყუილი რახა-რუხია, მერეთ კი საბრალო დაიწყებს ჯავრობას, ვაიმე რისთვის დავკარგე ფულიო, მაგრამ სიკვდილის შემდეგ სინანული გვიან არის. ღმერთო როდის იქნება, რომ ჩვენი საცოდავი ხალხი გამოვიდეს ამ მდგომარეობისაგან.....

ფ. ვ.

რუსეთი

— „სამსაჯულო მოამბე“ გვაცნობებს, რომ იუსტიციის სამინისტროში ეხლა მსჯელობა აქვთ მოზრიგებელი მსაჯულების სამსახურის ვადაზედ. სამინისტროს მოუთხოვინა ყველა სამსაჯულო ადგილებისაგან იმათი აზრი ამ საგანზედ. უმეტესი ნაწილი იმათგან ამას ამბობს თურმე, რომ მომრიგებელი მსაჯული უვადოდ უნდა აირჩიოსო, და არა სამის წლის ვადით, რადგანაც ეხლა მოკლე დროს განმავალობაში მომრიგებელი მსაჯულები თავის მოვალეობის ასრულებას ძლივს ეჩვეიანო და ამისგამო შეიძლება, რომ ხელმეორეთ აღარ აირჩიონ იმისთანა კაცი, რომელიც მეორეთ არჩევის ღირსი არისო; მეტადრე იმიტომ არ ვარგა ეს სამი წლის ვადა, რომ მსაჯულების აღრჩევა ხშირად გავლენის მექონე პირებზედ არისო დამოკიდებული.

— „სამხედრო კრებულში“ გამოცხადებულია, რომ ამ წლის პირველს იანვარს სამსახურში ითვლებოდა 28,394 გენერალი, შტაბ-აფიცერი და ობერ აფიცერი და 726,903 სალდათი. ამ 727 ათას სალდათიდგან 569 ქვეითი ჯარი, 62 ათასი კავალერია, 78 ათასი არტირელია (ასებს არ ვანგარიშობთ). წასრული წლის განმავალობაში 87 კაცს გენერლობა მიუღია, 435-ს შტაბ-აფიცრობა და 626-ს ობერ-აფიცრობა.

—ვიატკის გუბერნიაში ერთი უბზდის ერობას ერთი დეპუტატის წინადადებით გარდა უწყვეტია, რომ იმ უეზდში მოძრავი შკოლები უნდა დაეწესონ. ჯერ-ჯერობით ამ უეზდში სამი მოძრავი შკოლის გაკეთებას ჰფიქრობ ნ. ეობას 2000 მანეთ დაუნიშნავს ამ საქმისათვის.

— „პეტერბურგის უწყებებს“ გაუგონია, რომ კომმისიას, რომელსაც საქალებო უმაღლესი სასწავლებლის წესდება უნდა შეედგინა, გარდაუწყვეტია, თუ როგორი ხასიათის უნდა იყოს ეს სასწავლებელი და ეხლა მხოლოდ კერძო პროგრამებზედ აქვს თურმე მოლაპარაკება. ეს სასწავლებელი კომმისიის აზრით იმისთანა უნდა იქნეს, რომ იმაში ნასწავლს ქალს საქალებო გიმნაზიაში სწავლება შეეძლოს. მაგრამ ჯერ მარტო ერთი ამ გვარი უმაღლესი სასწავლებელი უნდა გაიხსნას და ისიც პეტერბურგში. ამ სასწავლებელს ყოველ-წლივ 60 ათასი მანეთი უნდა მოხმარდეს.

უცხო ქვეყნები

საფრანგეთი.

— ლეგიტიმისტების გაზეთები ძლიერ სასტიკად ეპყრობიან ეხლანდელს საფრანგეთის მმართებლობას. ამგვარად გაცოფებული მის დღეში არ ყოფილან ეს ბურბონთ მონარხიის აღდგინების მოსურნე კაცები. ამ პარტიის გაზეთები 20 ნოემბრის (ჩვენის აღრიცხვით 8 ნოემბრის) კანონს არ ცნობილობენ და თხოულობენ, რომ პალატამ, რაკი ხელახლა შეიკრიბება, წაართვას მარშალს მაკ-მაჰონს შვიდის წლის ვადით ჩაბარებული პრეზიდენტობა. ამ გვარი აზრების გასავრცელებელად ლეგიტიმისტებმა ეს დრო აღირჩიეს, რადგანაც ეხლა დროებით შინ გაშვებულს პალატას არაფერი შეუძლიან. ამიტომაც ეხლანდელი იუსტიციის მინისტერი ცირკულიარით მოითხოვს, რომ აცნობონ, თუ რომელს გაზეთში და რომელს სტატიაშია მაკ-მაჰონის პრეზიდენტობის წინააღმდეგი აზრები, რომ კანონისამებრ მოეპყროს ამ გაზეთებს. ცირკულიარი

ამბობს, რომ 20 ნოემბრის გარდაწყვეტილების დარღვევა არ შეუძლიან არც თვითონ ნაციონალურ კრებას და არც თვით საფრანგეთს, რომლის მინდობილებითაც ნაციონალურმა კრებამ შვიდის წლის ვადით ჩააბარა მაკ-მაჰონს რესპუბლიკის პრეზიდენტობა.

ესპანია.

— ერთი ინგლისის კონსერვატორული გაზეთის კორრესპონდენტი ამტკიცებს, რომ ეხლანდელი რესპუბლიკის ჯარებში ძლიერ ბევრი ალფონსის მომხრეები ურევიაო და თუ, ვინიცობაა, ბილბაოს ქალაქთან დონ-კარლოსისა და რესპუბლიკის ჯარებს შუა საქმე გადაწყდა, შეუძლებელია, რომ ალფონსის მომხრეებმა ამითი არ ისარგებლონ და ალფონსის კოროლობა არ მოინდომონო. ამისგამო როგორც დონ-კარლოსს ისე მარშალს სერრანოს თანასწორად უნდა ეშინოდეს ამ საქმის, რადგანაც თუ ჯარმა ალფონსი კოროლად გაჰხადა, დონ-კარლოსისა და სერრანოს უფლებასაც ძალიან შეარყევსო.

— მადრიდელი გაზეთის „დროებიდამ“ გვატყობინებენ, რომ პორტუგალიის უწინდელი კოროლის შვილს დონ-კარლოსი შეპირებია, თუ მე ესპანიის კოროლობა ხელში ჩავიგდე, შენ უთუოდ პორტუგალიის კოროლობას გიშოვნიო. ეს ამბავი უთქვამს პორტუგალიის სენატში ერთ სენატორს მმართებლობის გასაფრთხილებელად. ამ ამბავს ესპანიური გაზეთი „დროება“ ამატებს: ნუ სწუხან პორტუგალიის სენატორები, დონ-კარლოსი თავის დღეში ესპანიის კოროლობას ვერ იშოვნისო.

ინდოეთი.

— ერთს ინდოეთელს მეფეს (სიამისას) თავისი პარიჟელი კონსულისათვის შემდეგი წიგნი მოუწერია, რომელიც ძლიერ კარგად გვაჩვენებს როგორც ამ მეფეს, ისე საფრანგეთის ხასიათს.

ქ. ბანკოკი, სამეფო სასახლე, 21 იანვარს 1874 წ.

საყვარელო კონსულო! დიდს ყმაყოფილებას მაძლევენ დრო გამოშვებით თქვენგან მიღებული აღმტაცი და მწვრთნელი წიგნები, რომელნიც მატყობინებენ საფრანგეთის შესანიშნავ ამბებს. ჩემს მდგომარეობაში მყოფ კაცს, რომელიც ვგრძნობ, თუ რა ძნელია ჩემი საკუთარი მამულის ხეირიანად მართვა და იმის კეთილ-დღეობის აღსადგენად გამოცდილებისა და წინდახედულობის შეძენა, რასაკვირველია ყველაზედ უფრო გაიტაცებს მმართველობის შესწავლა და იმაში დახელოვნება იმდენად, რამდენათაც ამას განგვიმარტებს წასრული დაუმთავრესად თანამედროე ისტორია. ამ შესწავლისათვის არცერთი ქვეყანა არ გვაძლევს იმდენს მასალას, რამდენსაც საფრანგეთი; ამიტომ რომ ეს ისეთი ქვეყანაა, საცა გაბედულად სცდიან ყველაფერს, და საცა, როგორც ვიცით, რამდენიმე წლის განმავლობაში ერთსა და იმავე ხალხს გაუცვნია რამდენიმე მმართებლობა და სხვა და სხვა მმართველობის წესი. ყოველივე ცნობა ამ გვარ საქმეებზედ სახალისოა ჩემთვის და ამიტომ მე ძვირფასად მიმაჩნია თქვენი მარტივი და სიცოცხლით სავსე წიგნები, რომელთაც იმედია შემდეგშიაც არ მომაკლებთ. ჩემი ტახტზედ ასვლის სახსოვრად მე რამდენიმე მედალი მოვაჭრეევინე, ჩემის მახლობელი მეგობრებისა და ნაცნობებისათვის. ერთს იმათგანს მე თქვენ გიგზავნით და გთხოვთ, მიიღოთ ჩემის გამეფების სახსოვრად და ულრმესი პატივის ცემის ნაშნად, რომელიც აქვს თქვენდამი თქვენს ერთგულს მეგობარს.

ტიულ-ლონგკორნს.

ნარევი

— იაპონიის იმპერატორს ბრძანება გაუცია, რომ იმისი შესაფერი სახელმწიფო გარდასახადი იმასაც ყოველწლივ ახდევინონ. ეს გადასახადი ხაზინას 25 ათას დოლლარს შესძინებსო.

— ინგლისის ხაზინას ამ წელს 77 მილლიონი გირვანქა სტერლინგი, და მეტიც, უნდა შემოუვიდეს. აქედამ 27 მილ. გირვ. სტ. ლვინის ბაჟისაგან და 20 მილ. ტამოჟნისაგან. ხარჯი 27 ნახევარი მილლიონი გირვანქა სტერლინგია. 60 ათასი ჯარის შენახვა ამ წელს 2 მილ. და 600 ათას გირვანქა სტერლინგათ ულირს. (გირვანქა სტერლინგი ექვსი მანეთი და ხუთი შაურია. მაზანდა გირვანქა სტერლინგისა შვიდ მანეთზედაც მეტია.)

— როშფორთან პარიჟის ქომმუნის ფინანათ-მინისტერი ჟურდიც გაქცეულა. ეს ჟურდი ერთი იმ ლირს სახსოვარი დროის ძლიერ შესანიშნავ გაცთაგანია. სამხედრო სამსაჯულოს, რომლისათვისაც იმას ქომმუნაში მონაწილეობის ანგარიში უნდა მიეცა, ძლიერ გაკვირვებული იყო იმისი პატიოსნებით. ამ კაცის განკარგულებაში მილლიონები იყო, მაგრამ მინისტრობის დროს იმას დღეში მარტო ათი ფრანკი, ე. ი. ორმანეთ ნახევარი, მიჰქონდა აქედამ თავის სახარჯოდ. მისი ცოლი კი ქირით სარეცხსა რეცხდა. ცოლ-ქმარნი ძლიერ ღარიბ სამზარეულოში სჭამდნენ სადილს. თავის მინისტრობის დროს არაფითარი დავთრები არ ჰქონია, ისე ხარჯავდა ფულებს ქომმუნის (ე. ი. ქალაქის გამგეობის) ყველა საჭიროებაზედ, მაგრამ სამსაჯულოს ყველაფერში დაწერილებითი ანგარიში მისცა, თუმცა იმის განკარგულებაში რამდენიმე მილლიონი იყო. როცა სამსაჯულოში ამ კაცის საქმის გარჩევა იყო, ეხლანდელმა საფრანგეთის ფინანსთ მინისტერმა, მაყურებლების რიცხვში მყოფმა, დაიძახა თურმე: "ამ კაცს ფინანსების საქმე ჩემზედ უკეთ სცოდნიაო."

— ყველა გაზეთზედ, უფრო პატარა გაზეთი, რაც კი ცაშ ქვეშეთში გამოიცემა, ერთი იაპონელი გაზეთი ყოფილა, რომელის ნომერი სათაურით და გამომცემელის გვარით მარტო ოცი სტრიქონია თურმე.

— ჩრდილოეთის ამერიკის შეერთებულს შტატებში ამ ჟამად 221 ათასი მასწავლებელი ყოფილა. შკოლების სახარჯო ფულად შეაქვთ ყოველ წლივ 95 მილლიონი დოლლარი. მოსწავლე ყმაწვილების რიცხვი 14 ნახევარ მილიონამდის არის თურმე.

მარტო ნიუ-იორკის შტატში მილ. ნახევარი მოსწავლე ყმაწვილებია და 28 ათასი მასწავლებელი. ეს ერთი შტატი ხარჯავს შკოლებზედ ყოველ წლივ 10 მილლიონ დოლლარამდის

— „პეტერბურლის უწყებები“ გვაცნობებენ, რომ მიქტორ ჰუგოს რომანი „ოთხმოცდა ცამეტი“ ოფიციალური „სტრასბურლის გაზეთის“ ფელტონში დაიბეჭდებაო.

— ევროპის სახელმწიფოებში აი რამდენი სამხედრო ჯარებია: ბერმანიაში—600 ათასი კაცი 1,776 ზარბაზნით და 450 ათასი რეზერვით, რომელსაც 306 ზარბაზანი აქვს; რუსეთში 436 ათასი კაცი 1312 ზარბაზნით და 143 ათასი რეზერვი 255 ზარბაზნით; საფრანგეთში—327 ათასი კაცი 1,728 და 106 ათასი რეზერვით, რომელსაც 432 ზარბაზანი აქვს; ავსტრიაში—327 ათასი კაცი 1268 ზარბაზნით და 125 ათასი რეზერვით, რომელსაც 338 ზარბაზანი აქვს. იტალიაში—228 ათასი კაცი 800 ზარბაზნით და 67 ათასი რეზერვით, რომელსაც 240 ზარბაზანი აქვს; ინგლისში—71 ათასი კაცი 240 ზარბაზანით ურეზერვოთ. აქ მხოლოდ იმასთანა ჯარის ანგარიშია რომელიც ყოველ წამში საომრად მზად არის. თორემ ციხეებში და გარნიზონებად დაყენებული ჯარი კიდევ სხვა ჰყავთ: ბერმანიას—551 ათასი 570 ზარბაზნით, რუსეთს 723 ათასი 576 ზარბაზნით, საფრანგეთს 472 ათასი 360 ზარბაზნით. ამგვარად თუმცა რუსეთს უფრო დიდი ჯარი ჰყავს, მაგრამ რადგანაც რუსეთს დიდი ადგილი უჭირავს და რკინის გზები სხვა სახელმწიფოებთან შედარებით ნაკლები აქვს, ამიტომ ყველაზედ უფრო ძლიერ სახელმწიფოთ ბერმანია ითვლება.

— სათათრეთში (ბოლგარიის ქალაქს სტეიტოვში) ერთი შემაძრწუნებული ამბავი მოხდარა. რამდენიმე წელიწადია თურმე მას აქეთ, რაც ერთი ბოლგარელი მოსულიდა თავის ოჯახს და სამზღვარს გარეთ გაემგზავრა, უნდოდა რომ იქ შრომით რამე სიმდიდრე შეეძინა. მისი სურვილი ასრულდა. მერმე დაბრუნდა თავის სამშობლოში, რომ სიბერეში მყოფს თავის მშობლებს შეწეოდა. სიტოვის ქალაქში რომ მოვიდა, იკითხა თავისი ოჯახის ამბავი და შეიტყო-რომ იმისი და გათხოვილა და მოხუცებულები კიდევ ცოცხალნი არიან. ის პირდაპირ თავის დასთან წავიდა. დას რასაკვირველია ძალიან იამა ეს და უნდოდა თავის მშობლებისთვის შეეტყობინებია.

— არა ნუ მიდიხარო, უთხრა მას ყმაწვილმა კაცმა: მოდი ერთი ეიხუმროთო. აი წაიღე ეს ფული, უთხარი იმათ, რომ ერთი მგზავრი გთხოვთ, ახალამ ბინა მისცეთ თქვენს სახლშითქო.

დამ აასრულა ძმის თხოვნა და რამდენიმე ხანს იქით ახალმოსული თავის დედმამის სახლისაკენ გაემგზავრა. დას ეშინოდა, რომ საიდუმლო არ გამხილდესო და ამიტომ ის ძმას თან არ წაყოლია, უთხრა ორ საათს იქით მოვალო.

მოხუცებულებს ძალიან მხიარულად მიეღოთ სტუმარი. ცნობით სრულიად ვერ იცნეს, რადგანაც რამდენიმე წლის განმავლობაში ყმაწვილი სრულიად გამოცვლილიყო. შრომას თავისი დაღი დაესვა მაზედ და სქელს წვერულვაშს სრულიად გადაესხვაფერებინა იმისი სახის გამომეტყველება. ყმაწვილმა დედ-მამა რომ დაინახა კინაღამ ყელზედ მოეხვია იმათ, მაგრამ მისდა საუბედურიროდ თავი შეიკავა.

მუსაიფში მოხუცებულებმა კითხეს იმას, რამდენი წლისა ხარო. პასუხმა მათ შვილი მოაგონა.

დედამ უცნობ შვილს ფულების ქონება შენიშნა. შვილის მოგონებამ და ამ ფულებმა იმას ერთი უხეირო აზრი მოგვარა:

— დაინახე, რამდენი ფული აქვს ჩვენს სტუმარს, უთხრა მან თავის ქმარს. მოდი ერთი ეს ფულები ჩვენ ხელში ჩაიგდოთ, შვილს გაუგზავნოთ, იქნება დაბრუნდეს.

— ცუდი არ იქნებოდა, მაგრამ როგორ უნდა მოვახერხოთ.

— ისე ძნელი არ არის მოხერხება, როგორც შენ გგონია. ნაჯახი ხომ გვაქვს, ერთი რომ ის თავში დაეკრათ, საქმე გათავებული იქნება.

— მართლა ეს კარგათ მოგაგონდა, კარგიც კიდევ ის არის, რომ ეს კაცი უცხო ქვეყნელია და იმის მოკვლას აქ ვერავინ გაიგებს.

ამ ლაპარაკის დროს სტუმარი თურმე სახლის ძველს მებელსა და მორთულობას ათვალიერებდა, რომელიც მას პატარაობის მოგონებით ძლიერ ძვირად ულირდა. ის გაიტაცა ამ მოგონებამ და სკტბებოდა იმ აზრით, რომ თავისი განზრახვა შეასრულა.

ამ დროს მამა ნაჯახით მიეპარა სტუმარს და ერთი დაკვრით მოჰკლა ის, ვის გულისთვისაც ამ ბოროტ მოქმედობით ისკრებოდა.

რამდენიმე წამის შემდეგ გათხოვილი ქალიც მოვიდა მათთან და თქვენ წარმოიდგინეთ, რა ყოფასაც დედ-მამა და შვილი დაათვევდნენ.

დედ-მამა დაუჭერიათ და რუშჩუკის საპყრობილეში ჩაუსვამთ, სანამ სამსაჯულო იმათ საქმეს გაარჩევდეს.

სამართალი

ლუარსაბ ლოლუას საქმე.

ამ თვის ცხრას თფილისის სამსაჯულო პალატამ განიხილა უფ. ლ. ლოლუას საქმე, რომელსაც აბრალებდნენ ქუთაისის მაზრის სამსაჯულოს წევრის უფ. სელიტრენნიკოვის გაკიცხვას.

აზნაური ლუარსაბ თეიმურაზის ძე ლოლუა მიეცა ქუთაისის მაზრის სამსაჯულოს სამარბიელში იმ ბრალდებისაგამო, რომ 17 ნოემბერს 1872 წ. იმან საგინებელი სიტყვებით განკიცხა ქუთაისის მაზრის სამსაჯულოს წევრი სელიტრენნიკოვი, იმ მიზეზისაგამო რომ სელიტრენიკოვი თავის ვალდებულებას ასრულებდა.

სამსაჯულო გამოძიებამ აღმოაჩინა, რომ 17 ნოემბერს დ. ყვირილაში ქუთაისის მაზრის სამსაჯულო განიხილვიდა სისხლის სამართლის საქმეს აზნაურის ბარათაშვილისას, რომელსაც აბდუშელიშვილის მკვლელობას. აბრალებდნენ. ბრალდებულის დამცველად ყოფილა უფ. ლოლუა, რომელიც სამსაჯულო სხდომის დროს რამდენჯერმე გაუჩერებია თავს-მდომარეობის აღმასრულებელს სელიტრენნიკოვს, რადგანაც ლოლუა მოწმებს იმისთანა კითხვებს აძლევდა თურმე, რომელიც სელიტრენნიკოვის აზრით ნამეტანი ყოფილიყო. საქმის გარჩევა სამსაჯულოს ვერ გაეთავებია იმ დღესვე და ღამის 11 სათზედ იმის განხილვა მეორე დილამდის გადაედვა. ყველა თავ-თავის სახლისაკენ გამგზავრებულა. ქალაქში მიმავალს სელიტრენნიკოვსა და ლოლუას მოსელიათ ლაპარაკი, რომელსაც სელიტრენნიკოვი და ლოლუა და მოწმები სულ სხვა და სხვა ნაირად მოგვითხრობენ.

უფ. სელიტრენნიკოვი ამბობს, რომ ლოლუამ ამ გვარი კითხვა მომცა: „ახლა რაღა უნდა ქნა? ეს რა საქმე მიყვითო მე თქვენ სამსაჯულოში?“ მე ვუპასუხეო: „მე

რავიცი, თქვენ რას იზამთ, მაგრამ ამას კი გირჩევთ, სამსაჯულოში წესიერად დაიჭიროთ თავი.“ ამ სიტყვების შემდეგ უფ. სელიტრენნიკოვს გაუხსენებია ლოლუასთვის რამდენიმე უწესობა, რომელიც იმას იმდღეს სამსაჯულოში გაებედნა. ამაზედ ლოლუამ ხმა მაღლად მიპასუხაო, ამბობს სელიტრენიკოვი: თქვენს თვალში დირე ვერ დაგინახავთ და სხვისაში წველს ეძებთ: თქვენ თვითონ გზა დაუბნიეთ მოწმებს,— ეს უსინდისობაა.

უფ. ლოლუა ამას ამბობს: სელიტრენნიკოვმა მითხრა, „თქვენ კლიენტისაგან 600 მანეთი აგიღიათ და ეხლა თავს ანებებთ,— ეს უსინდისობაა, “და მე ეუპასუხე: მე ჩემი კლიენტისათვის თავი არ დამინებებია, მაგრამ თქვენ კი სხვის თვალში წველს ხედავთ და თავისაში დირეც ვერ შეგიმჩნევიათ.

უფ. სელიტრენიკოვის მოწმებმა აჩვენეს: სამსაჯულოს წევრმა ლუკაშევსკიმ: მე დავეწარი სელიტრენნიკოვისა და ლოლუას ლაპარაკს. მახსოვს, რომ, როცა სელიტრენნიკოვმა ლოლუას წესიერება ურჩია, ლოლუამ ჰკითხა მას: რა უწესობა ჩავიდინეო? სელტრენნიკოვმა განუმარტა, რომ თავსმჯდომარის კითხვაზედ: „გნებავთ თუ არა, რომ სამსაჯულომ წააკითხვინოს ჩვენება, რომელიც წინაპირველი გამოძიების დროს ერთს მოწმეთაგანს ჩამოერთვა“, ლოლუამ ხმა-ამაღლებით უპასუხა: „წაიკითხეთ.“ როცა ლოლუამ სელიტრენნიკოვს შესჩივლა, რომ თქვენ სამსაჯულოში მავიწროვებთო, ლაპარაკის ნებას არ მაძლევთო, სელიტრენნიკოვმა უპასუხა, მე კი არა ჩემი ამხანაგებიც აგრე მოგეპყრობოდნენო. ამაზედ ლოლუამ უპასუხა: უთუოდ თქვენი ამხანაგებისაგან მიგიღიათ დესპოტური ყოფაქცევა, მაგრამ დესპოტობამ თქვენი ჭირი წაიღოს, მოწმებს რათ უბნევთ გზასა და კვალს,— ეს უსინდისობაა თქვენის მხრით. სელიტრენნიკოვმა უთხრა: „თქვენ აქაც თაეხელობას ბედავთ.“ „დიაღ ვბედავ და ვნახოთ ეს რითი გათავდება“, მიაყოლა ლოლუამ.

მოწმე ტიხომიროვმა აჩვენა: მე მინდოდა ადვოკატობა დამეწყო და ამიტომ ადრევე ვსცდილობდი გამეცნო, თუ როგორი ყოფაქცევა საჩვენიათ აქაურს ადვოკატებს სამსაჯულოში საქმის გარჩევის დროს და მე, მართალი უნდა ვსთქვა, გაკვირვებული ვიყავი ლოლუას უზრდელობით. ლოლუა იჯდა სამსაჯულოში კალოშებითა და პალტოთი და როგორც ის ამბობდა ავათმყოფობის გამო, და მართლაც აციებდა ამ დროს. ტიხომიროვმა სთქვა, რომ მე ლუკაშევსკისთან ვსდგევარ. სელიტრენნიკოვისა და ლოლუას ლაპარაკს არ დავსწრებივარ, მაგრამ ლუკაშევსკიმ, შინ რომ მოვიდა, მითხრა: ხელიტრენიკოვმა ლოლუას დასძრახა, სამსაჯულოში ცუდად იქცეოდიო და ამაზედ ლოლუამ უპასუხა: „მოწმის კვალის დაბნევა უსინდისობაა“.

ბ. ჭლენტმა აჩვენა: სელიტრენნიკოვისა და ლოლუას ლაპარაკი მთლად არ გამიგონია. მე მომესმა მხოლოდ შემდეგი ლოლუას სიტყვები: „უსინდისობაა თქვენის მხრით, რომ მოწმეს გზასა და კვალს უბნევთ“.

ბრალდებულის დამცველი აჩვენებდა უთანხმოებას ამ სიტყვებსა და წინაპირველი გამოძიების დროს ნაჩვენებს სიტყვებს შორის. მაშინ ნაფიცი ექვილი ბ. ჭლენტი ორჯერ ამტკიცებდა, გავიგონე, რომ ლოლუამ უთხრა სელიტრენიკოვს: „თქვენის მხრითაც უსინდისობაა მოწმის გზის დაბნევა“. სამსაჯულომ კითხა ჭლენტს, რატომ აჩვენებთ ეხლა სხვა ნაირად. ამაზედ ჭლენტმა მოახსენა სამსაჯულოს: მე უფლება მაქვს, რომ გამომეძიებელისაგან ჩამოართმეული ჩვენება შევცვალოო.

ლოლუას მოწმები, რომელთაც გამომეძიებელმა ჩვენება ჩამოართვა, არ მოსულან სამსაჯულოში საქმის განრჩევის დროს, მაგრამ სამსაჯულომ იმითი ჩვენება საჭიროდ არ დაინახა და ამიტომ უარი უყო ბრალდებულს, რომ საქმის გარჩევა სხვა დროსთვის გადაედვათ.

საქმე გათავდა იმითი, რომ მაზრის სამსაჯულოს წევრის სელიტრენიკოვის საგინებელი სიტყვებით გამკიცხვისათვის, რომელიც იმას ვალდებულების ასრულების გამო ლოლუამ მიაყენა, მაზრის სამსაჯულომ ლოლუას ორი თვით დასამშვიდებელს სახლში დაწყვდევა განუჩინა და, რადგანაც ქუთაისში დასამშვიდებელი სახლი არ არის, იმის მაგიერ იმდენსავე ხანს სატუსაღოში ჯდომა განუწესა.

პალატაში საქმის გარჩევის დროსაც არ მოსულან ლოლუას მოწმები და ბრალდებულის თხოვნა საქმის გარჩევის გადადებაზედ უყურადღებოდ დასტოვა პალატამ.

პროკურორის ამხანაგმა სთქვა: დამტკიცებულია, რომ ლოლუას გასაკიცხავი სიტყვები უთქვამს უფ. სელიტრენნიკოვისათვის და ეს იმის ნიშანია, რომ ლოლუას არ სცოდნია ჩვეულებრივი ზრდილობის კანონები. და რაც შეეხება, იმას თუ რომელი მუხლის წინააღმდეგია ლოლუას დანაშაულობა, მე მგონია, რომ ეს დანაშაულება სისხლის სამართლის კანონების 286 მუხლს არ ექვემდერება, რადგანაც საძსახურის ასრულების დროს კი არ განუკიცხავს ლოლუას სელიტრენნიკოვი, არამედ იმისგამო, რომ სელიტრენნიკოვს ქუჩაზედ შეუფერებელი რჩევა მიუცია ლოლუასთვის.

ბრალდებულის დამცველი, ნაფიცი ექვილი სტეფანოვი, სრულიად დაეთანხმა პროკურორის აზრსა, რომ 286 მუხლი სწორედ ისე უნდა აიხსნას, როგორც ის ამბობს, და განმარტა, რომ სამსაჯულოს წევრის განკიცხვა ყოველივის 286 მუხლის წინაღმდეგი არ არისო. თუ რომ ამ სტატიას ის აზრი მივეცით, როგორათაც ამას ქუთაისის მაზრის სამსაჯულო ხსნის, მაშინ არც ერთს კაცს არ შეეძლება, რომ მსაჯულებს თავის საქმეზედ ელაპარაკოს, ამიტომ რომ ამ ლაპარაკმა შეიძლება რომელიმე სამსაჯულო კითხვაზედ აზრის უთანხმოება გამოაჩინოს, უთანხმოება ბაასად შეიქმნეს და ამ დროს შეიძლება ორივე მხარეს დაავიწყდეს ჩვეულებრივი ზრდილობა. მაგრამ უბედურობა ის არის, რომ ეს ორი მხარე სულ სხვა და ნაირს მდგომარეობაშია, ერთი აღჭურვილია და თავის მოწინააღმდეგეს დამწყვდევას ექადის, და მეორე სულ უიარაღოა. სტეფანოვის აზრით 286 მუხლი სჯის მმართებლობისაგან დადგენილი უფლების განმკიცხველის და არა იმ კაცისას, რომელსაც ეს უფლება მინიჭებია. ამ უფლების მექონე კაცსა, როგორც საზოგადოთ ყოველივე კაცს, აქვს სხვა და სხვა ღირსება, მაგრამ ღირსებასთან ნაკლულევანებაც ექნება უთუოდ. ეს კაცი უფლებით აღჭურვილია მხოლოდ მაშინ, როცა ის განწესებულს ადგილზედ, განწესებულს მოვალეობას ასრულებს. როცა ამ საქმეში გართული არ არის, მაშინ ის უბრალო კაცია, რომელის გაკიცხვისათვის ჩვენ არ უნდა დავისაჯოთ 286 მუხლის ძალით. ექვილმა მოიყვანა ამ აზრის დამამტკიცებელი მაგალითი, მერმე გადავიდა იმაზედ, რომ მოწმეების მოუსვლელობით საქმე კარგად გარკვეული არ არისო, რადგანაც მარტო მომჩივანის და იმის მოწმეების ჩვენებით საქმის განმარტება შეუძლებელიაო. მაგრამ მომჩივანის და იმის მოწმეების ჩვენებასაც რომ დავადგეთ, მაშინაც არ შეიძლება ლოლუა დანაშაულად გამოვიყვანოთ, რადგანაც ლოლუას სიტყვები მოსამსახურე კაცს არ შეეხებოდა, არამედ უბრალო კაცს. რა საფუძველი ჰქონდა უფ. სელიტრენნიკოვს, რომ თავის უფლების სამზღვარსა და კანონიერი მოვალეობის ასრულებას გარდახდა და ქუჩაზედ შენიშვნა და საყვედური უთხრა ლოლუას, რომელსაც სრული უფლება ჰქონდა, რომ თავისი ღირსება და პატივი იმ გვარად დაეცვა, როგორათაც ის ამჯობინებდა.

დამცველს შემდეგ ლოლუამაც სთქვა თავის გასამართლებელად ორიოდე სიტყვა.

სამსაჯულო პალატამ ლოლუა დანაშაულად იცნო სელიტრენნიკოვის განკიცხვაში და ამისთვის 75 მანეთი ჯარიმის გარდახდა განუჩინა.

უზრუნველ-მყოფელი საზოგადოება

„ღუზა“-„ЯКОРЬ“

მოსკოვში.

საფუძველად დადებულია და სრულიად შეტანილია 2,500,000 მანეთი.

სამმართველო.

თავს მჯდომარე: ვ. ი. ბარანოვსკი.
დირექტორები: ე. ი. ბისკუპსკი.
კ. კ. ბანზა.
ნ. ი. ილინი.
ნ. ა. აბრიკოსოვი.
მინდობ. მმართველი დ. ა. სენკოვიჩი.

ტფილისში საზოგადოების საგენტო გაიხსნა 9 აპრილს და იღებს:

1. ცეცხლისაგან უზრუნველ-საყოფელად ყოველ გვარს მოძრავს და უძრავს ქონებას.

საზოგადოება უზღავს ყოველ ზარალს, რაც უეცრად ან მეხისაგან გაჩენილის ცეცხლის გამო მოხდება, აგრეთვე იმ ზარალსაც, რომელიც უზრუნველ-ყოფილს ქონებას ცეცხლის გასაქრობად, ან იმის გავრცელების მოსასპობლებლად, მიღებული საშუალებით მიეცემა და ან რასაც უზრუნველ-ყოფილი ქონების პატრონი ამ ქონების ცეცხლისაგან დასაცველად, ან გადასარჩენად, დახარჯავს.

2. უზრუნველ-საყოფელად გზაში მყოფს საქონელს (ტრანსპორტებს) როგორც რუსეთში, ისე მთელს ევროპაში.

უზრუნველ-მყოფელობის ვადა საქონლის მიღებიდგან იწყება და თავდება მიმღების ხელში გადაცემით. საზოგადოება კისრულობს პასუხის-მგებლობას გზაში მოპარულის ან დაკარგულის საქონლისათვის. ამაზედ განსაკუთრებითი პირობები უნდა დაიდვას საზოგადოებასა და საქონლის პატრონებს შორის.

3. უზრუნველ-საყოფელად კაპიტალებს და ყოველივე შემოსავალს (სიცოცხლეს)

უზრუნველ-საყოფელი ტ ქსა სხვა საზოგადოებაზედ უფრო ნაკლებია და ხარჯს დიდ ტორისაგან შესამოწმებელად და სხვასაც საზოგადოება თვითონვე კისრულობს.

4. ამ ახლო ხანში ყანების სეტყვისაგან უზრუნველ-საყოფელად მიღებაც დაიწყება.

საგენტო არის ერევნის მეიდანზედ, ქალაქის შენობაში, ტფილისს.

აგენტები ხ. ხაჩატურიანი და ი. ტერგრიგორიანი.

რკინისგზა	დილა		სალამ.		II კ.		III კ.	
თფილისიდამ	ს.	წ.	ს.	წ.	ვ.	კ.	ვ.	კ.
თფილისი .	8	18	8	17				
მცხეთა . .	9	18	10	—	-	68	-	38
გორი . . .	11	39	1	43	2	40	1	23
სურამი . .	1	52	4	30	3	92	2	18
ბეკათუბანი	3	45			4	42	2	46
ყვირილა. .	6	49			5	81	3	23
ქუთაისი . .	7	55			6	75	3	75
სამტრედია .	9	2			7	73	4	29
ახალ-სენაკი	10	2			8	57	4	76
ფოთი . . .	11	27			9	75	5	42
ფოთიდამ	დილა.							
ფოთი. . .	7	38						
ახალ-სენაკი	9	11			1	18	-	66
სამტრედია.	10	12			2	6	1	14
ქუთაისი. .	11	17			3	4	1	69
ყვირილა. .	12	38	—	—	3	98	2	21
ბეკათუბანი	3	27	დილა		5	33	2	96
სურამი . .	4	57	7	35	5	84	3	24
გორი . . .	7	23	10	12	7	36	4	9
მცხეთა . .	9	52	1	49	9	8	5	4
თფილისი .	10	49	3	32	9	75	5	42

ცეცხლის გემები

ა) ფოთიდამ:
ოდესისკენ — ხუთშაფ., შუადღეზე.
სტამბოლს — კვირაობით შუადღეზე.
ბ) სოხუმიდამ:
ფოთს — სამშაბათს, ღამე.
ოდესა — პარასკევს, შუადღეზე.
გ) ბაქოდამ:
ასტრახნისკენ —
ასტრაბადისკენ —

ტელეგრაფი

ოცი სიტყვა თფილისიდამ:	მ.	კაპ
ქუთაისს, ფოთს . .	1	—
გორს, დუშეთს, სიღნახს	.	50
როსტოვს ოდესას მოსკოვს	2	—
პეტერბურგს, ვარშავას . .	3	—
სპარსეთში	5	76
ოსპალეთში, შვეიცარიაში	3	—
იტალიაში	3	50
გერმანიაში	2	63
საფრანგეთში	3	40
ინგლისში	4	—

ფოსტა

ა) თფილისიდამ:
ყოველგან — პარასკევობით. ქუთაისს, რუსეთს — ყოველ დღე კვირას გარდა. ამას გარდა ოზურგეთს — ორშაბ. ბაქოს — სამშაფ. განჯას — ოთხშაბათს (შუადღემდი)
ბ) ქუთაისიდამ:
ყოველგან — ორშაფ. ამას გარდა თფილისს და რუსეთს — ოთხშაფ. და პარასკ. ფოთს და სოხუმს — ხუთშაფ. და მაფათ. (სალამომდი.)
გ) გორიდამ.
ყოველგან — ორშაფ. ოთხშაფ. და პარასკევობით (სალამოს შვიდ საათამდე.)
დ) ფოთიდამ:
ყოველგან — ყოველ დღე.

წიგნის გაგზავნა ლირს:	კაპ.
ღია წიგნის რუსეთში . . .	5
დაბეჭდილი წიგნის რუსეთში.	10
საფრანგეთში	20
გერმანიაში.	10
ინგლისში	16

ბირჟა	მან.	კაპ.
პეტერბურგი, 5 აპრილს		
ერთი მანეთი ლირს:		
ლონდონში $33\frac{1}{2}$ პენსი.		
პარიჟში 353 სანტიმი.		
ესკონტი (სარგებლისფასი)	$7\frac{1}{2}$	—
ბანკის ბილეთი 5%	96	—
მოგებიანი (პირველისესხი)	165	50
მოგებიანი (მეორე სესხი)	162	—
გრაოს ფურცლები:		
ხერსონის ბანკის ($5\frac{1}{2}$)	$85\frac{1}{2}$	—
მოსკოვის (5%). . . .	87	25
აქციები:		
ოდესის სავაჭრო ბანკის.	240	—
ფოთი-თფილ. რკინ. გზის	127	50
შავიზღვის ცეცხ. გემების	567	—
კამპანიის Двигатель. .	100	—
კავკაზის და მერკურის. .	195	—
„სალამანდრასი“ . . .	315	—
პირვ. უზრუნვ. მყოფი საზ.	640	—
მეორე უზრუნ. მყოფი საზ.	180	—
პეტერბ. უზრ. მყოფი საზ.	262	50
მოსკოვისუზრ. მყოფი საზ.	268	—

თფილისის მაზანდა	მან	კაპ
17 აპრილს, 1874 წ.		
პური ერევნის . . .	—	95
— ბანჯის	1	—
ქერი.	—	60
ბამბა ერევნის . . .	4	20
— ამერიკისა . . .	5	80
ბაპენტილი ბამბა . .	8	—
მატყული თუშური . .	6	—
— თარაქნული . . .	3	80
აბრეშუმი	7	—
ქონი	3	80
ქონის სანთელი . .	6	—
სტეარინის სანთელი .	11	—
ხორცი ძროხის . .	—	80
— ცხვრის . . .	—	90
სპირტი	7	—
შაქარი კარგი . . .	7	90
— ფხვნილი . . .	6	90
ყავა ბრგეალი . . .	20	50
— საშუალი . . .	18	—
ზეთი ქუნჯუთის . .	7	—
— მწარე . . .	4	97
ოქრონახევარი იმპერიალი.	5	97

განცხადებები

ქალაქის გამგეობისაგან.

თფილისის ქალაქის გამგეობა სთხოვს იმათ, ვისაც მიხაილის სახელოსნო შკოლის ასაშენებელად შესაწირავს სიაზედ ხელი მოაწერა და აქამდის ფული არ შეუტანია, შეპირებული შესაწირავი პირად ქალაქის თავს თ. ი. დ. თუმანოვს წარუდგინოს, ან კონვერტით იმის სახელზედ ქალაქის გამგეობაში გამოგზავნოს, თუ შეიძლება ოცდა რვა აპრილამდი. ამის გარდა ქალალაქის გამგეობა მიიწვევს შემწეობის აღმოსაჩენად ყველას, ვისაც აქამომდე ამ სასარგებლო საქმეში მონაწილეობა არ მიუღია და შეძლებისამებრი შეწევნა სურს.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 19 Апрѣля 1874 г. მელიქიშვილის და ამხ. სტამბა ბამომცემელნი ს. მელიქიშვილი და ს. მესხი.—დროებითი რედაქტორი კ. ლორთქიფანიძე.